

Teegal Be Sendirugo

Randolf Dun
Feewnitaama Oktoobar 2023

Dewgal e Ceergal

Teegal

Alla tagii necfcfo, o rokki mo haajuuji 6ernde makko, o wacfi mo e nder Jardiin Eden. Ndeen o tagii sehil ¹ sabu “ina moy’yi e neddo wonde tan” (Genes 2:18). Alla Joomiraacfo oo wayli debbo banndu ndu o itti e gorko nduu, o addi gorko oo. Gorko oo wi’i: “Jooni noon, ko banndu am, ko banndu am, o wi’etee ko debbo, sabu o ittaama e gorko.”

Aadama rokkaama sehil “neddo ina woppa baaba mum e yumma mum ina jogoo, ina jokkondira e debbo mum, be ngona banndu wooturu (dewgal) Dewgal ko aadi ngootaagu, e nuundal gooto fof ina wada hoore mum e bannge ina yiylloo ko buri moyyude e goddo oo.

“Ngam maajum, gorko accan baaba maako bee daada maako, o hawta bee debbo maako, be laatoto banndu wooru.” (Fuddoode 2:22-25)

Dewgal hakkunde Ibraniyankoobe, hono no ko buri heewde e Fudnaange nii, buri wonde ko nanondiral sariya, wonaa batte yidde walla yidde (Encyclopaedia Bible Standard International). Nde wonnoo ceergal ko ustude dewgal e dow sariya (Dictionnaire de la Bible illustrée de Nelson).

Yahuudiyankoobe, caggal nde be kebi nanngugol, ina dabbi yo be ndiiwtu rewbe jananbe be be resndi ko lutndii sariya. (Esra 10:11-19) (Saggitorde Biibal Easton)

"So o yettii debbo goddo [hono debbo makko], o waawaa ustude dum [debbo goddo oo] nguura, walla comci mum, walla hakkeji mum dewgal. "So o wadaani dum dee gede tati, ndeen o yaltata ko meere, tawa o yobaani kaalis. (Kuugal 21:10-11)

“Ngam o (Tamar) yi’i Sela mawni, o hokkaaka mo debbo, nde Yahuuda yi’i mo, o tammi o debbo jeewo, ngam o suddi yeeso maako, o wi’i mo haa sera laawol, o wi’i: 'Ngaree, accu mi nasta nder maako, ngam o anndaa ko o biddo maako." ... “O reedi e makko, o ummii, o dilli, o itti wutte makko, o boornii comci debbo makko.” (Genes 38:14-16; 18-19 ESV) Yaakubu miiiji ko o debbo jom suudu, debbo jom suudu, wonaa debbo.

“Ada sudda hirsirde Joomiraawo bee gondi, bee bojji e ngondi ngam o natti yi'ugo sadaka man, o jabay dum bee neddaaku diga jungo ma. Ammaa a wi’i: "Ko wadi o wadataa dum?" Ngam Joomiraawo laati seedaaku hakkunde ma bee debbo cukaaku ma, mo a hoolaaki, koo ngam o debbo maada bee soobaajo maada.² (Mal 2:13-15 ESV) O 6eydii alkawal makko e debbo makko.

No wakkati yahri nde o woni les Aadi²Alla tagi ko e Muusaangonkaaji ceertudi ina ngoodi hakkunde baaba oo ko hooreejo galle e njiimaandi mum/laamu mum e dow debbo mum e sukaabe mum.

- a. So debbo resii o woppa njiimaandi baaba makko.
- b. Gorko ina joginoo doole timmude e dow debbo - Sariya gorko.
- c. Jokkondiral hakkunde dewgal ko jeenaare.
- d. Gorko ina waawi neldude (wadde) debbo mum tawa alaa ko woni e mum so wonaa seedantaagal ceergal tawa o timminaani golle makko dewgal.

¹Balloowo neddo – `ezer – OT# 5828 mo Strong (ballal kawral – KJV; banndi mum – YLT)

²Miiijooji gondi e nder jokkorgal, e nder jokkorgal ko winndoobe bee.

²Alkawal OT beriyth - 2) alkawal - yamiroore Alla e maandeeji walla fodoore. (Konngol Thayer e demngal Gereke e konngol Brown Driver & Briggs e demngal Ebere)

- e. Gorko ina waawi seerndude debbo mum tawa ina rokka dūm “kaayitaaji ceergal”.
- f. Bill divorce ina bonna aadi dewgal, ko noon ɓe nattii dewgal.
- g. Debbo ina jogii hakke seeda so tawii ina woodi – o waawaa seerndude gorko makko.
- h. Debbo put away mo alaa bataake ceergal ina jokki e resde e dow sariya
- i. Debbo ceerdō ina waawi resde goddō tawa wonaa jeenoowo
- j. Dewgal ina fusa e maayde, ina joofna sariya gorko
- k. Rewɓe jom en galleeji ina mbaawi naatde e alkawal dewgal kesal.

Sabaabu dewgal³

- Pol nder 1 Korintiyankoobe 7 don wolwa dow ɓe resndaaka nder aaye 1 "Dum booddum ngam gorko waasa meemugo."⁴debbo" e nder aaye 2 “Kono sabu jarribo njurum, gorko fof ina foti jogaade debbo mum, debbo fof ina foti jogaade gorko mum” (RSV).
- “E nder caɗeele jooni dee, ina moyyi neddo heddo no woniri nii, mbele ada habbaa⁵to debbo? Hoto dabɓu wonde rimdo.
- Mbele ada weltii⁶(loosed ASV, KJV) [nattii wonde e ngonka dewgal] ummoraade e debbo? Taa ndaartu debbo. Kono so a resii, a wadaani bakkaat, so debbo jom suudu resii, o wadaani bakkaat” (1 Korintu'en 7:26-28a ESV).
- “Kono, ngam reenaade njurum, yoo gorko fof jogo debbo mum, debbo kala jogo gorko mum (1 Kor. 7:1-2 KJV).
- “To ɓe resndaaka 6 e rewɓe⁷Mido wiya ina moyyi e maɓɓe heddoraade ceergal no am nii. Kono so tawii ɓe mbaawaa jogaade koye maɓɓe (e dow njiimaandi maɓɓe), yo ɓe resndu. Sabu dewgal furi moyyude e buubde e gidli” (1 Korintu'en 7:8-9 ESV).
- “Yoo dewgal teddine hakkunde yimɓe fuu, leeso dewgal laatoo laabdum, ngam Allah don kiita jeyooɓe (jeenoobe - NASU) e jeenoobe”⁸ (Ibraniyankoobe 13:4-5).
 - Alla e peeje mum e nder tagoore ndee hollitii wonde necfco ina woodi, ina haani won'de gooto, ina haani sehil potcfo, ɓicfco mum, balloowo mum, debbo. Ko noon o hawri gorko e debbo e jokkondiral alkawal ngal mbiyaten dewgal ngam weltinde yiddeji maɓɓe balli di sehilaagal e njiimaandi jokkere endam. Ko dum wadi dewgal ina teddi, wonaa bakkaat.
 - Ko bakkaat rewde yidde mum e nder dewgal tawa ko e jokkondire (jenaagal) e kala sifaa.
 - Alaa ko dabɓi e dewgal so tawii yiddeji jokkondire ina mbaawi jogaade; yeru, Pool.
 - ɓe meedaani dewgal, ɓe ceertaani e jom suudu maɓɓe ina njogii yiddeji jokkondire. ɓe wasiyee yo ɓe res so tawii ɓe mbaawaa jogaade doole e yiddeji maɓɓe.

Alkawal dewgal 2

Malaki hollitii ko kanko woni debbo maa e alkawal” (2:14).

- Aadi ko nanondiral jowitiingal e goondinal e hoolaare hakkunde mum en e teddinde mum en. Golle luurondirde e sardiiji aadi ina mbonna dum e bonnude iimanaagal e hoolaare.
- Alla naatii e neddo aadiiji keewdi di dabɓiri neddo yo won hoolaare e makko [rewde laamɓe wodɓe]. ɓe don yama di'i aadiiji bee maako wakkati fuu, ammaa o yaafi ɓe wakkati fuu to ɓe tuubi ɓe ngarti haa maako – ɓe ngadi u-turn nder ngeedam maɓɓe.
- Alla ina yidi bakkaat ceergal, bonnude alkawal, ko dum woni jinne.

³ Dewgal, ga-mos (e kala jinnaado); Ä'-gämos mo resndaaka –wona - ä'.

⁴Háptesthai –jokkondiral, jokkondiral, (Thayer) dewgal – NIV, ISV; jokkondirde e hoore mum e –Strong's)

⁵Habbaade, deo – habbaade, jogaade, [yeru, e jokkondiral aadi dewgal –rd].

⁶Woppude walla loowde, lúsin – Thayer ceertudo ; loowdi ASV, KJV

⁷Dewgal alaa(ä'gämos) (dum woni, meedaa resde walla seertude) e rewɓe jom suudu ina nanndi e ko fof - kala mawdo mo alaa debbo walla gorko.

⁸Njulaagu e njurum wonaa konngudi nanndudi [njulaagu, .pornooji– majjere ; njurum, rewde sanamuuji; majjere laabal; jeenaare; kala jokkondire de ngonaa sariya] [jinna, moichos – Tayde alkawal e [jokkondiral e goddo mo wonaa jom suudu mum walla e feere wodnde; yeru, waasde timminde golle dewgal.

- Kala nde neddo bonni walla bonni gooto e aadiiji mum ko bakkaat. Ko dum wadi, bonnude aadi dewgal ko bakkaat.

Woodi limngal sappo e joweefidi dow jennu nder Yemiiya, Hoses e Ezekiyel sappo e nayi nder maajum don limta Isra'iila'en e Yahuuda don yama alkawal mabbe bee Allah nder ngeedam ruuhu. Zina ko beydude alkawal ma a taw ko furi heewde e ko beydi e jokkondiral e goddo mo wonaa jom suudu maa e nder nguurndam 6anndu. ina bonna aadi dewgal. Ko cfuum wacfi, aadi ina bonnee e jinna.

Sariya gorko

- “Mbele on nganndaa, banndiraabe, sabu mido haalana yimbe annube Tawreeta, wonde Tawreeta ina waawi yattaade neddo tan so tawii o wuuri? ko fayti e gorko mum” (Roomnaabe 7:1, 2 - ISV).
- NASB ina jannga -- “-- yaltinaama e sariya jowitiido e gorko.” Ko furi laaftude, binndol Gerek ngol hollitii -- “-- ummoraade e sariya gorko/gorko.” Kadi, neddo ina anndi sifaa laamu timmudo e joom mum gorko oo rokkaa debbo oo e deen sariyaaji e aadaaji. Ko sariya, e laabal, furi yidde gorko, furi debbo. Ko hono noon nakkeende potal heewi feeñde e pine booyde, burde booyde. Ndeedoo “sariya gorko” noon ina addana gorko jiiimde e “laamde” e nder ko famdi fof fannuujj jokkondiral dewgal.

“Dum huunde himmunde ngam en paama ko Pool teentini e ndee doo deftere. Pool wonaa “wadde sariya” ko fayti e dewgal, ceergal, e dewgal goddal; kono, o hollirta, e yimbe annube no feewi aadaaji mum en sariya, wonde e nder ngonka sariya burka heewde, gorko ina joginoo sifaa “jom suudu mum sariya” . o habbaama e makko, o waawaano e hoore makko hebde ndimaagu makko e nder sariya walla e nder renndo ngo So tawii gorko makko jabaani yooftoraade mo, ndeen noon ko laawol makko tan ko fadde maayde makko.”⁹

- Sariya Roomnaabe walla Sariya Yahuuda en fof ina kuutoree hannde. Kono tan, haa jooni ko bakkaat bonnude aadiiji. Aadiiji dewgal bondi ina mbaawi artireede e tuubu e yaafuya.

Ceergal walla Wadde

- “Kono aan, aan limanjo -- 8 a wayli laawol, a jannginii duudbe, a don yama alkawal bee Lewi,” Jawmiraawo Baawdo wi'i. -- 11 Yahuuda don yama goondinki¹⁰ huunde hulbiniinde wadaama haa Isra'iila e Urusaliima: Yahuuda'en don yama suudu ceniindu ndu Jawmiraawo yidi, ngam be resi biddo laamiido janando¹¹-- 13 Goddum ko madata: Ada buubna hirsirde Joomiraawo e gondi. Ada woya, ada woya sabu o nattii wadde hakkille e sadakeeji maa, walla o jabataa di e weltaare e juude maa. 14 Ada naamnoo, “Ko wadi?” Ko ngam Joomiraacfo woni seede hakkunde maa e debbo cukaagu maa, sabu a beydii hoolaare 10 (ja66ii – YLT) e makko, hay so tawii ko kanko woni sehil maa [sehil maa (ASV, ESV), debbo alkawal dewgal maa. -- 16 Ngam Joomiraacfo Alla Isra'iila wiyi O yidaa seertude¹²(Malaki 2:8, 11, 13-14, 16).
- Malaki ina adii yeewtude ko fayti e beydude alkawal hakkunde Alla e Isra'iila ngal o inniri huunde 6urnde yooofde. Alkawal ngal 6uu6i sabu wor6e Isra'iila resndi rew6e janane rew6e sanamuujj cfi Alla hacfi no feewi e alkawal ma66e e Isra'iila.

⁹ MIIJOOJI byAl MakseyHaala #106

¹⁰ Goongdinal buubngal, [be ngoni ko e hoolaare – ESV, RSV; wadii janfa – NKJ, YLT] - .*bagad*– mo hoolaaki, wadde ko suudii, loppitde, wadde fenaande, mo hoolaaki (Thayer) ; wadii janfa, fenaande e nder jokkondiral dewgal, e nder gede jawdi walla hakke, e nder aadiiji, e nder haala e nder jikkuuji kuuftodindi. (Sofer-Briggs)

¹¹ Resde bibbe rewbe laambe jananbe ina luurdi e aadi mabbe e Alla ko dum wadi ko jinneeji ruuhu (burtugol aadi e Alla).

¹² Salak (e demngal Ebere #7971 facciraa ko ceergal – RSV, ESV, NIV - neldude - ASV, KJV, YLT) riiwti, acci, acci, acci, yoof (Strong's). Kono keriythuwth OT:3748 ko helmere e demngal Ebere ngam seerndude (Brown, Driver, Biggs). Neddo ina waawi neldude debbo mum tawa alaa bataake ceergal, wadde janfa, Malaki.

- Ndeen o winndii ko fayti e worbe be timminaani golle mum en e nder alkawal dewgal ngal, e neldude debbo mum en.¹³Ina wayi no o neldi mo tawa o rokkaani mo seedantaagal ceergal no Malaaki huutoriri helmere e demngal Ebere Shalach (neldude) ko burikriytwth(seedantaagal ko...ceergal). Nii woni o hiisee wonde o wadiri dum ko fenaande, o acciri mo hay batte ballal bannu walla o weltiniri yiddeji makko e waasde resde dum e dow sariya. Aaye 16 hollitii o yidaa mo, o suudii tooñange makko e tooñange makko. Ko zuum wazi, o dooli mo yo o wondu (wuurde) e gorko mo o resndaaka, o beydi heen aadi dewgal makko e gorko nelduco mo ngam hebde nguura, comci e hocfde hay so tawii ko bicfco gorko mo o resndaani, cfum noon ko sikke.
- “On nanii ina wiyee (konngol hollirngol janngingol rabbinaajo wonaa binndol), ‘A fotani jeenaade (*bidbe ledde* – “ina hollita neddo "jogordo jokkondirde e jom suudu goddo tawa ko e laawol”).’ Kono mido wiya on, kala yeewoowo debbo e njiimaandi (epithumeesai - njiimaandi walla yidde jokkondiral) e mum, wadii jinne (e-moicheusen) e bernde mum.” (Matta 5:27-8 ISV Golle didi dee fof ko golle majjere e alkawal dewgal makko.
- Mo woni kala ina woppira (*majjere*)¹⁷ debbo makko (goongdindo), yo o rokku dum seedantaagal ceergal(apoluseon- - winndannde nde o wonaano jom hoolaare): Kono mido wiya on, kala mo ronki (apoluoon - tawa alaa seedantaagal ceergal) debbo mum, so wonaa ngam jinnaade (porneias-jokkondiral hadaangal), ina addana dum (wadde dum e ngonka ngam wuurde) wadde jinnaade goddo (moichexuel to havesexual). haa jooni omo resndaa). (Matta 5 31-32)
- Iisaa ina hollita no feewi e nder Mat. 5:32 e Mat. 19:9 wonde worbe ina njiyloo rewbe mum en ngam dalillaaji goddi ko wonaamoocheus, (jokkondiral e goddo mo wonaa gorko mabbe)tan ko e tiidnaare berde mabbe, sabu dalillaaji burdi heewde ko balli. Kono ngam suudde balli mabbe e jikkuuji mabbe cadudi, be ndokkaani seedantaagal ceergal (so seedantaagal alaa, ina hollita wonde ko o jom hoolaare walla ko o jom suudu) addani debbo oo e gorko mum keso oo wadde jeewte (hono no o resndirta haa jooni gorko mo seerndaani seedantaagal ceergal ngal). Debbo oo ko “wadde” tan seerndaaka. E nder oo sahaa e nder daartol yahuud en, Tawreeta jabaani hakke debbo fudforaade ceergal. Ndeen noon, rewbe oo yonta boncfo ina keddii e limbo sariya, woni yaltude galle e galle, kono be ngonaa rimbe resde gorko gocfco nde tawnoo omo woni e nanondiral dewgal sariya.¹⁵
- Wadde debbo jeenoowo tawa alaa bataake ceergal, waawaa “wadde” dum jeenoowo sabu ko o jeenoowo tawo no o bonniri aadi dewgal e jokkondirde e neddo mo wonaa gorko makko.
- Gooto ina wada janfa 10 e woppude debbo goongdindo mo alaa seedantaagal ceergal accude dum e nakkere nguura walla hodorde e waasde resde e dow sariya ko dum addanta mo wadde jeenaani e jokkondirde e makko nde tawnoo omo resndaa haa jooni.
- Won konngudi didi firooji « neldude walla woppude » debbo jogiido seedantaagal ceergal walla alaa seedantaagal ceergal.¹⁴ So tawii debbo nelaado oo alaa seedantaagal ceergal, ina jokki e resde, alaa ko nafata e dewgal ko wayi no nguura, koltu, hodorde walla hakkeji dewgal. Feere makko ngam wuurde ina fawii e njeeygu walla jokkondirde e mabbe dido fof ina njiytee ko njeeygu. Gorko oo wadi jeenaare nde o bonni nanondiral dewgal makko e debbo makko koolaado. Rewbe e jamaanu Alkawal Kesal ngalaano darnde sariya ngam fudfaade ngaldoo gollal hay so tawii noon ebe mbaawi woppude worbe mabbe.
- Kadi ina woodi konngudi didi gooto e demngal Ebere, gooto e demngal Gerek firti ko seedantaagal ceergal.¹⁵E seedantaagal ceergal, debbo gondo e resde oo ina waawi resde goddo nde tawnoo o nattii resde jom suudu makko gonnoodo.

¹³ “So o yettii debbo goddo, o waawataa hadde debbo gadano oo ñaamde, walla comci mum, walla hakkeji mum dewgal” Kuugal 21:10-11).

¹⁴Konngudi Hebrew e Gerek ngam ko walaa seedantaagal ceergal woni shalach (Ebre- Strong OT# 7971) e apoluo (Gerek- Strong NT# 630) maanaa neldugo malla jodfinugo.

¹⁵Konngudi Ibraani e Gerek ngam seerndude e seedantaagal ceergal ko keriythuwth (Ibraani – OT#3748 Strong) e majjere (NT Strong # 647).

- “Farisa’en ngari haa makko, jarribi mo, be yāmi mo: “Mbele neddo ina waawi seerndude debbo mum ngam huunde fof?” -- O wi’i be: ‘Ngam tiidnaare bernde moodon, Muusa acci on ceerndugo rewbe mon, ammaa dum laataaki diga fudfam, mi wi’an on: Kala ceerdo debbo mum, so wonaa ngam njurum,¹⁶So o resii goddo, [o] jinne” (Matiyo 19:3; 8, 9 - ESV).
- « Kala mo ceerndi¹⁷ e debbo mum, resi goddo¹⁷ina jeena e makko, so o seertii e 17 gorko makko¹⁸So o resii goddo, o jinne” (Marku 10:11-12 – ESV).
- “Kala mo seerndi 17 debbo mum, resi goddo, ina jeena, resdo debbo mo gorko mum seerndi 17, ina jeena” (Luuka 16:18 - ESV).
- “Mbele on nganndaa, banndiraabe, sabu mido haalana anndube sariya, wonde sariya ina hadi neddo tan so o wuuri?E fawaade e duum, o wiyetee ko debbo jeenoowo so tawii o wondi ko e gorko goddo tawa gorko makko ina wuuri. Ammaa to gorko maako maayi, o ittaama dow sariya o.¹⁹So o resii gorko goddo, o wonaa jeenoowo.” (Roomnaabe 7:1-3).
 - Jarribo ngo anndube diine bee njidnoo wadde ko ngam wadde Iisaa subaade hakkunde firooji didi; a) ceergal (wadde) e kala daliilu mo neddo subii, b) hadde ceergal e kala daliilu. Kono wonaa deen tan cubaade ko duum wadi Iisaa siftini be wonde e nder dewgal be ngoni ko e gootum. E nder jaabawol Muusaa jabde hokkude bataake ceergal, Iisaa hollitii ko tiidnaare berde mabbe, wadde janfa. Nde o resi mo haa jooni, walaa seedantaagal ceergal, gorko oo neldi mo tawa o rokkaani mo nguura, o boornii mo, o rokkaani mo hodorde, o rokkaani mo hakkeji dewgal no Kuugal 21:10-11 yamiri nii. Golle makko janfooje dee ngaddi mo ko baasal addani mo yeeyde hoore makko walla jokkondirde e makko ngam wuurde. Ko cfuum wacfi Alla acci Muusaa yamirde, yamirde, ja6de walla beydude seedantaagal ceergal so ina woppira debbo.

Dewgal alaa

- Be resndaaka e rewbe be ngalaa dewgal, mido wiya be ngonaa dewgal no am nii. Kono so tawii be mbaawaa jogaade koye mabbe, yo be res. Sabo dewgal buri woodugo nder yidde. (1 Korintiyankoo6e 7:8-9)
- “Jooni noon, e gedde de mbinndudaa dee: ina moyyi gorko waasa resde (touch KJV).²⁰ Kono tawde bonanndeeki ina keewi, gorko fof yoo jogo debbo mum, debbo fof jogo jom suudu mum. Gorko oo ina foti timminde golle mum dewgal 14 e debbo mum, debbo oo kadi ina foti timminde golle mum e gorko mum. Banndu debbo jeyaani kanjo tan kono kadi jeyaani e gorko mum. Ko noon kadi banndu gorko jeyaaka e makko tan, jeyaaka e debbo mum. Woto kadon koye mon so wonaa e nanondirde e wakkati seeda, mbele on mbaawa tiidnaade e duwaawu. Ndeen ngaree kadi mbele Seydaane ina waasa jarribaade on sabu waasde jogaade hoore mon. Mido wiya dum ko yattoore, wonaa yamiroore. Mido yidi yimbe fuu laato bana am. Kono gooto fof ina jogii dokkal ngal Alla rokki dum; gooto ina jogii dokkal ngal, goddo ina jogii ngal” (1 Korintu’en 7:1- 7 NIV).
 - Reende golle aadi dewgal ina wayi no weltinaani gidli jokkondire. O waawaa kadi hadde golle makko godde de o foti wadde e dewgal (nguura, koltu, hodorde e sehilaagal) tawa o bonnaani aadi dewgal.

Rewbe maaybe

¹⁶ Been wonbe e jokkere endam e jom suudu goddo ina poti warde Lewi 20:10

¹⁷Dum wayi ko no firti ko neddo ina seernda ngam resde goddo burdo welde

¹⁸Rewbe Gerek en e Room en ina mbaawi woppude worbe mum en kono wonaa noon wonande Yahuuda en, (Vines)

¹⁹Sariya - sariya Muusaa e ko waawi wonde fof sariya siwil Room

²⁰Tobbere - jokkondiral- ESV; meemde-NKJV & YLT (haptoo e demngal Gerek – jokkondirde e hoore mum)

- Be resndaaka e rewbe be ngalaa dewgal, mido wiya be ngonaa dewgal no am nii. Kono so tawii be mbaawaa jogaade koye mabbe, yo be res. Sabo dewgal furi woodugo nder yidde. ... Debbo ina habba e gorko mum so o wuurii. Ammaa to gorko maako maayi, debbo maako waawan resgo mo o yidi, ammaa o resa mo nder Joomiraawo tan. Kono e miijo am, o furi weltaade so o heddiima no o woniri nii. Miin boo mi woodi Ruuhu Allah. (1 Kor 7:8-9; 39-40)
 - Rewbe Kerecee'en e rewbe rewbe ina poti resde Kerecee'en wodbe ngam wallude be nguurndam peewal e weltinde Alla.

Been Seertube

- “Micfo hokka dewbo [e nder Almasiihu] ndee yamiroore (naa miin, kono ko Joomiraacfo): debbo oo fotaaani seertude²¹e gorko mum, gorko oo kadi fotaaani seertude²²debbo makko” (1 Korintiyankooƙe 7:10-11 ESV).
 - Rewbe mbaawaano seertude, kono kanko e gorko makko ina mbaawi yaltude walla woppude. Nde ndee yahdu wadi, rewbe e worbe Kerecee'en ina poti heddaade tawa resndaaka walla ina poti nanondirde.

Jom suudu mo goondinaani

- “Mido wi'a (miin, wonaa Joomiraawo) to banndiraawo woodi debbo mo goondinaay, debbo jabi joodaago bee maako, taa seertu²³makko. So debbo ina jogii gorko mo gooncfinaani, gorko oo jabii wondude e mum, woto seerndu 25 gorko oo” (1 Korintu'en 7:12-13 ESV).

Jom suudu

- “Jooni noon, ko fayti e jommbaajo debbo, mi alaa yamiroore ummoraade e Joomiraawo, kono mido rokka miijo am, hono neddo mo yurmeende Joomiraawo mum woni koolaado, mido sikki, e nder cadeele jooni dee, ina moyyi neddo heddo no woniri nii, mbele ada habbaa²⁴to debbo? Hoto dabba wonde rimdo.²⁵Mbele ada weltii²⁶ummoraade e debbo²⁷? Taa ndaartu debbo. Kono so a resii, a wadaani bakkaat, kadi so debbo jom suudu (e nder aadi dewgal kono resndaaka) resii, o wadaani bakkaat. Kono resndooƙe bee maa keƙ cadeele aduna, mido yidi dum resde on. Ko dum woni ko njid-mi wiyde banndiraabe : waktu todƙaado oo juutii no feewi. Gila jooni, jogiibe rewbe nguurda no be ngalaa nii, yo woyooƙe bee nguur no be ngonaa e woyde nii, welbe bee nguurda no be mbeltortaako nii, soodoƙe bee no ngalaa jawdi nii, yo be ngondu e aduna oo no be ngalaa jawdi nii. Ngam mbaadi adunaaru ndu woni jooni ndii ina majja.” (1 Korintiyankooƙe 7:25-31)

Betroth ko haala mum: E nder pinal yahuud en neddo ina jogori resde caggal nde gorko rokki jom suudu mum walla besngu mum dokkal hollirngal wonde omo waawi rokkude dum. Kontraa dewgal feewnaama, jooni be njiytiraa ko gorko e debbo kono be nguurdaani. Jom suudu oo fuddotoo ko feewnude nokku do be nguurdata. So o timminii o yaha o addana debbo makko e kewu dewgal caggal duum be nguurda.

- Ada waawi dadde e stres e nder tooƙanngeeji garooji dƙii, so a resaani.
- “Micfo yicfi on beydoo ƙuuƙe e kulhuli. Gorko mo resndaaka ina ƙuuƙe golle Joomiraacfo, no weltinirta Joomiraacfo. Ammaa gorko ƙurcfo resde ina ƙuuƙe golle aduna, no weltinirta debbo mum, nafooje mum ina ceerti ko fayti e gedde aduna, no weltinirta gorko mum. So tawii won miijotoodo wonde o jibinaaka no haanirta nii e jom suudu makko, so tawii gidli makko ina tiidi, kadi ina foti wonde, yo o wad no o yidiri nii: yo be resndu—dum wonaa bakkaat Kono kala mo tiidnaaki e bernde mum, tawa ko e les njiimaandi mum, kono alaa ko woni e mum ko noon kadi,

²¹ Seerndude (chooristheénaí –NT#5563 mo Strong) -yaltude, yaltude, woppude, woppude.

²² NT#:863 mo Afiénaí Strong - ngam yamirde yahde walla yahde: neldude YLT

²³aphiemi – Semmbindo # 863 -neldu; wonaa konngol Gerek ngol firtata ko ceergal

²⁴Les jikkondiral alkawal -dewgal

²⁵Ngam boornaade, yobde, boornaade, boornaade - Thayer (ceergal - rd)

²⁶Dimo walla loowdo, lúsin – ceertudo Thayer's [[nattii habbaade e aadi dewgal].

²⁷Woppude debbo – debbo maaydo walla ceertudo [mo meedaa resde alaa debbo].

resndufo jom suudu mum, wadata ko moyfi, kadi mo reentini dewgal, wadat ko buri dum” (1 Korintu'en 7:32-38).

- Ko woni goonga koo, e nder won e ngonkaaji, yidde e hakkilantaagal besngu ina beyda jarribo ngam jabde yattaade tooñangeeji dii, tawa ina keddii e goonjinde aadi mabbe e Alla. Kono gidli jokkondire ina mbaawi burde so tawii ko noon, wonaa bakkaat resde.

Samere

Matiyo

Yeesu wi'i yamtugo alkawal dewgal ngam be timmina kuude mabbe e hokkugo seedantaagal ceergal dum hakke so wonaa to gorko yamde alkawal dewgal mabbe ngam be don mari goongaaku. Wadde jom suudu goonjindo tawa alaa bataake ceergal ko bakkaat sabu aadi dewgal ngal bonnii kono haa jooni ko dewgal sariya.

Farisa'en nder Maatiyu 19 donno fooda hakkiilo malla jarribaago Yeesu ngam subugo hakkunde janngirde didi, (wadde walla seerndude debbo ngam kala daliilu walla hadugo ceergal, seerndude, ngam kala daliila). Iisaa hollitii wonde gila e fuddoode, haa hannde, gorko e debbo ina kawri e aadi, ina ngondi e banndu wooturu, kadi jokkondiral ngal ina foti duumaade haa maayde. Kono neddo ina waawi wadde bakkaat kadi o wada dum ko e bonnude aadi dewgal makko e woppude walla neldude dum. Sabu janfa neddo e waasde rokkude debbo mum mo alaa ko waawi, Alla jabi binndital ceergal ngam annude dewgal buubngal. Debbo oo ina waawi ndeen resde no sariya yamiri nii tawa o hiisaaka e jeynge nde tawnoo aadi dewgal ngal ko ceergal fusi.

Ko cfuum wacfi, o wonaano bicfcfo, o wuuraani e jeenu, kono o resii. So tawii o alaa kaayitaaji ceergal, o waawataa tan ko jokkondirde, wonaa dewgal e dow sariya. Nde tawnoo seedantaagal ceergal ina jabi e sariya dewgal ngal fusi. Be nattii wonde e jokkondire dewgal, ko noon kadi be ngoppirtee walla be ngoppidaa e jom suudu. Seedantaagal ceergal ngal hadataa bakkaat ceergal jom suudu goonjindo (ina winndaa kadi e nder Marku 10 e Luuka 16). Bakkaat ceergal ina waawi yaafeede no bakkaat njurum walla bakkaat goddo nii. E nder simoore 5 Iisaa hollitii wonde ko neddo ndernderiijo waawi yidde, dum noon ina waawi jeenaade.

1 Korintu'en

To be resndaaka (be meedaa resde, be njibinaaka e be ceertaani) :

- Gorko fof ina foti jogaade debbo mum, debbo fof ina jogoo gorko mum (hono no wiyraa e fuddoode nii, moyfaani gorko won'de gooto).
- Rewbe e worbe ina poti resde ngam dadde e njeenaari.
- Dewgal buri moyfude ko buubde e gidli. Ceertube ina njogii yiddeji jokkondire gooti walla ma a taw buri yiddeji di be meedaa resde. Ko dum wadi, yiddeji mabbe jokkondire ina mbaawi burde sadtude jogaade, buri be meedaani resde.

To dewbo:

- Hoto neldu debbo goonjindo tawa alaa seedantaagal ceergal walla ceergal e seedantaagal sabu kambe dido fof be mbonnata aadi dewgal.
- Hoto woppu timminde yiddeji jom suudu
- Gorko e debbo ina mbaawi seertude e dow nanondiral ngam juulde e koorka. Mudda ceergal ina foti juutde no feewi ngam dadde e jarribo njurum.
- Jabde nanondirde caggal seertude e jom suudu koolaado ina bonna aadi dewgal.
- Kerecee'en ina poti heddaade e dewgal mum en e jom suudu mo goondinaani, mo jabaani wadde dum.
- Kerecee'en don habba nder alkawal dewgal mabbe to gorko mo goondinaay don yama debbo malla gorko maako. Aadi dewgal ngal bonnii kadi e subaade, farillaaji aadi dii timminaaka.

So neddo naatii e jokkondire aadi keertiide, jokkondire godde nanndude heen dee fof ina poti yaltineede, ko wayi no :

- a. gooto. dewgal e jom suudu e nder banndu
- b. wonde jom suudu Almasiihu e nder ruuhu

Timminde sardiiji aadi walla waasde hoolaade aadi ko zina, ko wayi no:

1. E nder jokkondiral dewgal
 - a. jokkondirde e goddo mo wonaa jom suudu mum
 - b. salaade nanondirde caggal seertude
 - c. timminde fartanjeeji dewgal e/walla salaade tawtoreede jokkondiral hakkunde jom suudu e sehilaabe
 - d. accude
2. E nder jokkondiral ruuhu
 - a. jabde Alla e rewde, jogaade jokkondiral ruuhu e, laambe fenaande (yeru, sanamuuji, nate, kaalis, weltaare)
 - b. salaade naatde e jokkondiral alkawal e Alla timminde yiddeji Alla ruuhuyankooji ngam waajaade, mahde, e wadde golle moyfe tawa ko goondindo e mawnude e nder sifaa Alla.
 - c. salaade tuubde e nanondirde caggal seertude

Yaafuye bakkaat bonnugo alkawal, jeenaare, .ina dabbi:

- a. anndinde bakkaat
- b. woppude kala golle bakkaat
- c. tuubugol²⁸e waylude nguurndam bakkaat
- d. yidde yaafeede
- e. dabbeude yaafuya

Sikke alaa, Alla ina yidi yattaade aadiiji ina heen aadi dewgal – majjere. Goongfinal ko huunde e sifaa Alla tigi. E nder sariya Muusaa, dewgal ina jabee caggal ceergal. Kadi, Almasiihu anndi dewgal don fudda bee ceergal nden natti nder jokkirgal dewgal nden boo mo resi fahin baawo ceergal woni nder ngonka dewgal.

Ragare

Kerecee'en ina mbaawi wadde bakkaat no seedaa e...

- a) Simon (Kuude 2), .
- b) Banndiraawo Korintu (1 Korintu 2);
- c) Efesu'en be mbi'aa yoo be ngoppu fenaande (Efesu'en 4:20)
- d) Tayde aadiiji e ceergal.

Zina, yattaade alkawal dewgal ina jeyaa heen:

- a) Jokkondiral e goddo mo wonaa jom suudu mum en ;
- b) Yidde walla yidde neddo ;
- c) Salaade huubnude jotondiral balli walla jotondiral nder dewgal ;
- d) Woppude, neldude walla seerndude jom suudu koolaado

Kala nde ceergal wadi bakkaat ina woodi - alkawal dewgal ngal beydaama (1 Korintu'en 7:10-14; Matiyo 5:31; Matiyo 19:8, 9). Banndiraabe Kerecee'en, wonaa ardiibe tan, ina poti wasiyaade been

²⁸ Not jikku tan; alaa ko jogii so wonaa nakeende miijooji e jikkuuji. Wonaa waylo-waylo weefngo e weeyo ruuhu. Ko waylude ceertudo e focus hakkille ; ina addana dum dille yidde; e rabbidinaade, ko waylo-waylo e nder leydi tigi rigi neddaagal neddo"(Firo minbar, tonggoode 18, hello 66 yettaa e nder MIJJO #515 Al Maxey, 3 lewru Yarkomaa 2012)

wonbe e ceergal walla seertube tawo "muñal, muñal e moyfere" (Roomnaabe 2:4) e hirjinde be ngam annude sifaa golle mabbe bakkaat.

Ina wayi no alaa ko woni e binndol ngol ko fayti e miijo "nguurndam e bakkaat" ko batte dewgal caggal nde seedantaagal ceergal yaltinaa. Deftere nde feeñataa e hollirde wonde 6uu6ol alkawal dewgal ko ngonka bakkaat jokkiika ka waawataa feewnireede tan ko e wacfde bakkaat ceergal (6uu6nude alkawal ko huunde nde Alla yidaa – Malaki 2:14) e resde jom suudu gadano (ina hadaa no feewi e nder Alkawal Kesal so tawii aranndeere had:4). Biibal ina wayi no seerndaani hakkunde ngonka ceergal tawa wonaa e deftere walla ngonka dewgal. Ko dum wadi, gollal ceergal walla dewgal caggal mum ko zina, wonaa ngonka ceergal walla dewgal. Ngam faandaare laabal deftere dow banndu Almasiihu, bikkon Allah waawataa wafugo hakkeji jokkirgol feere feere bee wobbe.²⁹

So tawii neddo mo beydi alkawal dewgal, beydii ja6de bakkaat ma66e, hakkille ma66e ruuhuyankeewo waawaano umminde haa tuubu, ko heddi tan ko "hokkude hono noon Seycfaane ngam halkude 6ernde mum, mbele ruuhu mum ina hisnee e ñalawma Joomiraaco Iisaa" (Korintiin NASU:5). So tawii ndee gollal ina foti wonde ko haani, Kerecee'en ngonaa e jokkondirde³⁰wondude e ma66e hono no 6e nja6iri golle ma66e bakkaat. Ko noon kadi wonande bakkatuuji njurum, rewde sanamuuji (kala ko furi Alla teenude), fenaande, yarlitaare walla fenaande, hono no bakkatuuji jokkondire (1 Korintu 5:11). Bakkaat e anniya dabude yaafuya caggal bakkaat ko jikku badiido, so wonaa, bakkaat mo yaafataa

To bange goddo oo, so tawii be tuubnii bakkaat ceergal, be ngarti e Alla, be ndartinii haala kaa e makko, be poti ko jabbaade e nder fedde timmunde no kala Kerecee'en gondo e laawol, badnoodo bakkaat goddo, gartudo e Alla. Be ngarti bana maccudo yaafaama nder jokkirgal boodngal bee Allah. Nde tawnoo 6e beydii beydude jokkondiral ma66e e Alla, ndeen noon enen banndu Almasiihu, eden poti yaafnaade, woto njokku e ñaawde 6e e golle men. Kerecee'en fuu seyo seyo ngam majjudo warti, o don nder kawtal bee Allah e kala mo woni nder Almasiihu.

Ina wayi no alaa gradations bibliques ko fayti e fedde walla tawtoreede, alaa fedde wootere waawnde gollanaade Alla e fedde wodnde nde yamiraaka gollanaade. Ngam ummaatoore Masihiijko'en malla ardiibe mabbe hadugo goddo huuwugo Allah, dum don luura bee janngirde Almasiihu dow bikkoy maako fuu laati maccube e liman'en ngam huuwugo mo. Kerecee'en e/malla ardiibe mabbe don wada hakke to be don yama goddo feere ngam yamde Allah dow kuugal. Kerecee'en fuu laati maccube marbe kuude feere-feere de be ngadata. Be ngoni ko e Almasiihu walla e nder Almasiihu, be ngoni ko e yaafeede walla be njaafaaka walla e nder jayngol walla e nder nibbere. Enen fof ko en bakkodinbe yaafaabe. Kala wonbe e Almasiihu ina ngondi e Alla e si66e mum di neddo waawaa hadde. Be ngoni e nder oon jokkondiral e moyfere Alla sabu be ngarii e yeeso timmungo e bakkaat mabbe, be labbinaama e yiyam Almasiihu. Eden poti kadi yaafnaade. Alla ina yaafoo kadi so en njaafnaaki, en mbadat bakkaat (1 Yuhanna 3:21-24). 32

Yaafuya

Fuworbe e rewbe ina mbiya yo resndu ngam dadde e njulaagu. Dum noon dewgal wonaa bakkaat. Alla ina yidi ceergal no alkawal tayaa nii. Ko bakkaat. So duum bennii, hol golle de Kerecee'en jogiibe bakkaat ceergal foti wadde?

Ko adii fof, bakkaatuuji fof ina njaafee so wonaa salii6e dabude yaafuya walla bakkaat fenaande e Ruuhu Ceniido. "Ngam maajum mi wi'i on, kala hakke e kala ko don yama Allah, yaafataa, ammaa yamde de don yama Ruuhu, yaafataa. Kala haaloowo ko boni dow Bii Neddo, yaafataa dum, ammaa kala kaaloowo haala kalludum dow Ruuhu Ceniido, yaafataake, hayther in theMaw a 12:31-32). Kala

²⁹Ko dum yettaa e darnde Larry W. Bridgesmith ñalnde 1/2/1990

³⁰Yeew Yidde Alla e suura 14 Jande, R. Dunn, Noowammar 2014, BibleWay Online

nde Kerecee'en nganndi, be mbadii bakkaat be poti ko feewnude ngonka mabbe, be tuuba, ngam be ngarta e jokkondiral moyfal e Alla. Ko cfuum wacfi, ina haani wooda ja66al e nder Alkawal Kesal ko fayti e ko Kerecee'en foti wacfde ngam yaafeede bakkatuuji cfi o wacfi.

E nder jokkondiral dewgal ruuhu, Alla ina yaakorii yaafnaade e artirde kono wonaa e dow sardiiji. Bakkodinbe ina poti artude tawa ngalaa sardiiji e waylude nguurndam mum en e dabbeude jokkondiral moyfal. Ko noon kadi e nder dewgal banndu neddo kala doole ina poti wacfeede ngam artirde dewgal kono wonaa e won e sardiiji.

Luuka, winndi jikku e cafeelee majjere Simon, hollitii e nder Kuude Nelaabe 8:20-23 "Kono Piyeer wi'i mo: 'Kaalis maa halka e maa, sabu a sikkii dokkal Alla ina waawi soodeede e kaalis! so tawii ma a taw miijo bernde maa ina waawi yaafeede sabu mi yi'ii a tooke e mette, a ha66ii e bonannde.'" Oo bernde Kerecee'en ina boni, ina heewi bakkaat, ina haani yaafuya.

Pol, walaa o hokkay bayaanu duuddum, o winndi nder 1 Korintu'en dow Kereceejo mo don nder jeenugo. O niiji no feewi jommbaajo oo e Kerecee'en muibe jommbaajo makko nde tawnoo be mbadaani hay huunde ngam wartirde banndiiko oo e nder jokkondiral moyfal e Alla. Ina wayi no, be yeewaani golle njurum dee ko bakkaat, ina wodfina be e Alla. Be njidi ko tuubde e njakkeende yidde oo banndiraawo e nder ngonka mum bakkaat.

E nder 2 Korintiyankoo 2:10 Pol hollitii wonde o yaafiima banndiiko gorko mo o wadi jinneeji ddi. Banndiraawo Korintu acci jennugo maako, o wayliti jikku maako, ngam Masiihiko'en nder ekklessiya Korintu wi'aama nder aaye 7, "wada cemmbedinki mo, ngam taa bana maako don yakka mo bee mette duudde." Ko laabi tan, banndiiko gooto Kerecee'en wadii hakke, caggal mum tuubnii, yaafaama no Pool wiyri Kerecee'en wodbe bee ngam weltinde mo.

Ko doole banndiraabe Kerecee'en ndokka jaabawol Biibal ngam naamnal ngal, hol ko foti wacfeede ngam hisnude walla yaafeede. Ina laabi ko maa be ngoppa bakkaat, be tuuba' dum woni, be mbada mbayliigu timmungu e nguurndam. Kerecee'en Efesu'en mbi'aama "Ngam maajum, accu fenaande: 'Gooto nder moodon fuu wolwan goonga bee banndiraawo maako, ngam en laati terde goonga'en. ngam o heba ko o hokkata haaje'" (Efesu'en 4:25-28 NKJV). Ina wayi no be njoginoo ko aada fenaande, wujjude e jogaade tikkere. Ko cfuum wacfi, ngam yaafnaade, gollal bakkaat ina foti dartaade.

Mbele beydude golle bakkaat ina addana en yaafuya? Alaa, ngam nder 1 Yuhanna 1:8-9 Yuhanna winndugo haa Masiihiko'en wi'i "To en mbi'i en ngalaa hakkeeki, en don fooda ko'e men, goonga walaa nder men, to en njabi hakkeeki men, kanko woni goongaajo, o goondindo, ngam o yaafa en hakkeeki men, o labbina en diga ko woodaa fuu."

Ina foti laabde wonde Kerecee ina foti anndude bakkaat mum (bakkatuuji mum) sabu so neddo anndaa, hol no be mbaawirta woppude, jabde,³¹tuub, mbaylo.

Ngam woppude jokkere endam, jikku neddo (neddo nder mum, bernde mum, hakkille mum, cakkital mum walla hakkille mum) ina foti yidde weltinde Alla e woppude bakkatuuji mum en e waylude nguurndam mum en feewde e nguurndam peewal. Neddo ina foti kadi jabde, walla jabde bakkaat mum en e Alla e bakkaat mo be mbadi oo. Du'aawu woni laawol ngam Masiihiko'en ngam jaabaago Allah dow goondinki mabbe e yidde mabbe wartugo nder kawtal maako.

Duum ina haani e kala wonbe e Almasiihu wonbe e golle bakkaat ina jeyaa heen — njurum, wujjude, fenaande, tikkere, warngo, njurum, fenaande, fenaande, njurum, njurum, njuumri sukaaabe, ceergal,

³¹Jabde buri wiyde "mi yaafniima." Haala so tawii ko haala walla ummoraade e bernde neddo ina foti ummoraade e bernde mettunde anndude ngonka neddo bakkaat. Ina foti addande dum waylude nguurndam, tuubugol, 27 e yidde artirde jokkondiral ngal bakkaat bonni. (Dum yettaa ko e deftere Biibal) Tinndinoore biddo majjudo e nder Luuka 15:7-32 ko yeru moyyo e duum.

yarlitaare walla kala bakkaat godfo. Ngam “mi wi'i on: Kala hakke e kala hulbinaare fuu, yimbe njaafataa, ammaa hulbinaare Ruuhu yaafataake.”